

גוט שבת Gut Sábész

21. évfolyam 19. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 16:05 • י"ב שבט תשע"ט • 2019. 1. 18. • פרשת בשלה • Szombat kimenetele: 17:16

Rivka rebbecen, a jesiva bócherek anyukája

Svát hónap 10. (*jud svát*) a lubavicsi haszidok fontos emléknapja. 1950-ben ezen a napon hunyt el a hatodik rebbe, Jozsef Jichák Schneerson rabbi, és pontosan egy évvel később ezen a napon vette át helyét veje, Menachem Mendel Schneerson rabbi. A hetedik Rebbe apósa járcájt megemlékezésén egy haszid tanítás előadásával fogadta el pozícióját a lubavicsi haszid közösség élén. Ezen a napon világszerte fár-brengenekkel, énekléssel és tanulással teli hagyományos haszid ünnepekkel emlékeznek meg a két Rebbéről.

Csakhogy ezen nem csaka a hatodik rebbét vesztette el a lubavicsi közösség: 36 évvel korábban szintén svát hó 10-én adta vissza lelkét az Örökkévalónak a Fridreker rebbe imádott nagymamája, Rivka rebbecen is. Unokatestvérével, Smuel Schneerson rabival, a későbbi 4. rebbével kö-

tött házassága révén vált a lubavicsi haszidok matriarchájává, a férje jesivájában tanuló minden bócher anyukájává. Közismert volt csodálatosan jó szívről – amiben mindenkinek akadt hely – és segítőkészségéről.

Nem sokkal esküvője után az akkor még csak 18 esztendő Rivka rebbecen súlyosan megbetegedett és legyengült. Emiatt az orvosa előírta neki, hogy még mielőtt felkel, az ágyban egyen egy kis reggelit. A fiatalasszony azonban nem akart eltérni a szokásaitól és reggelizni imádkozás előtt, ezért titokban elkezdett a szokottnál korábban kelni, és imádkozni, mielőtt ágyba vitték volna neki a reggelit. Amikor apósa, a *Cemách Cedek*ként ismert harmadik rebbe értesült ifjú menyé furfangjáról, megfedte őt: „Egy zsidónak egészségesnek és erősnek kell lennie. A Tóra azt

mondja a micvákrol, hogy élj általuk, ami azt jelenti, hogy életet kell vinni a micvákba. Ahhoz, hogy vitalitással tölthessük meg a micvákat, erősnek és vidámnak kell lennünk” – mondta neki – „Nem szabadna étel nélkül lenned. Jobb enni az imádkozás kedvéért, mint imádkozni az evés kedvéért” – A *Cemách Cedek* ezután megáldotta menyét, hogy hosszú élete legyen.

Rivka Schneerson rebbecen, a második rebbe, DovBer rabbi unokája 1914-ben, 81 éves korában hunyt el, 33 évnyi özvegyesség után. Unokája, Jozsef Jichák fiatal korától kezdve vele töltötte a délutánjait tanítás után és hallgatta véget nem érően a régi haszid történeteit a lubavicsi rebbék életéről. Későbbi Jozsef Jichák rabbi fel is jegyezte a hallottakat: az általa összegyűjtött történetek felbecsülhetetlen értékű forrássá váltak.

Tu BiSvát széder a Budavári zsinagógában

Szeretettel meghívunk Tu Bivsvati Széderünkre, ahol közösen ünnepelhetjük a Fák Új-évet!

**2019. január 21. hétfő,
18:00 óra; Budavári zsinagóga
(1014 Budapest,**

Táncsics Mihály utca 26.)

Tanulj a fák és a gyümölcsök misztikus jelentéséről; Hallgasd meg egy angol generális csodálatos történetét a fák újévével kapcsolatban; Kóstold meg a gyümölcsös Sangria párlatokat és a húsos – gyümölcsös fogásokat; Csodáld meg gyümölcs-szobrászok műveit

Regisztráció: posta@zsido.com

Tu BiSvati sushi-party fiataloknak

Ha elmúltál már 16 éves, de még nem vagy 30, akkor itt a helyed. Fiatalos hangulat sok finomsággal, zenével, vetélkedővel.

Megtudhatjátok, hogy mit üzen az ünnep egy mai zsidó fiatal számára; Megkóstolhatjátok a sushi finomságokat egy japán mester konyhájából; Versenyezhetek a költő bajnokságon; Énekelhetek a karaoke versenyen. (Kérünk benneteket előre elküldeni az általatok választott karaoke dalok repertoárját); Meglepetés sztárszűri!!!

**Időpont: 2019. január 20.
vasárnap, 18.00 óra**

**Helyszín: Csányi5,
1077 Budapest, Csányi u. 5.
Regisztráció: posta@zsido.com**

AKCIÓ!

A Zmánim zsidó határidőnap-tár különleges akciónk keretében most **1000 Ft**-os áron kapható a Keren Or Központban (1052 Bp., Károly körút 20.)

Egy nap, két rebbe: Rivka rebbecen unokája, a hatodik lubavicsi rebbe, Jozsef Jichák Schneerson rabbi, valamint veje és utódja, Menachem Mendel Schneerson rabbi, a hetedik rebbe.

Hetiszakasz

Száraz lábbal a tengerben

Bősálách szakaszában (2Mózes 13:17–17:16.) tetőzik az egyiptomi kivonulás a Sás-tenger kettéválásával, mikor is a héber törzsek száraz lábbal kerültek ki a tengerből, míg az üldöző egyiptomi sereg belefutott. Ennek tiszteletére énekelte Mózes és Izrael a Tenger Dalát, minden idők egyik legszebb és legfennköltebb hálaénekét. Innen kez-

dődik Izrael népének negyven éves vándorlása a pusztaságban, ami sok megpróbáltatással járt. Egyszer nincs ivóvíz, másszor nincs mit enni. Ebben a szakaszban kezd hullani a manna, az isteni kenyér, ami a sivatagi vándorlás során táplálta a népet. A szakasz végén történik Ámálék orvátmadása, amit Józsué, Mózes adjutánsa ver le.

Zsidó híradó

Izrael és Magyarország vallási kapcsolatainak erősítéséről tárgyalt Soltész Miklós Jeruzsálemben

A Miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkára a január 13-i hétfőn Jeruzsálemben tárgyalt David Lau askenázi főrabbiával és Jichák Vaknin izraeli vallásügyi miniszterrel. A Soltész Miklós vezette magyar delegációnak tagja volt Köves Slomó rabbi is.

Magyarország emlékeztetőpolitikájába beletartozik többek közt az izraeli főrabbi Orbán Viktor miniszterelnökhöz intézett kérése is, hogy kutas-sák fel és a zsidó hagyományok szerint temessék el a náci megszállás idején Budapesten a Dunába lőtt zsidó áldozatokat, ennek előkészítése már meg is kezdődött – tette hozzá.

A magyar politikus a tárgyalásokon kiemelte, hogy az egyházügyi törvényben teljes mértékben biztosított mind a zsidó közösség számára az egyházként való működés, valamint a közfeladatok, a szociális vagy oktatási tevékenység ellátásának lehetősége és felhívta a figyelmet arra, hogy a büntető törvénykönyv részévé vált a holokauszttagadás elítélése, valamint hogy a Tett és Védelem Alapítványon keresztül a magyar kormány közel másfél millió euróval járul hozzá Brüsszelben az antiszemitizmus monitorozásához.

Az államtitkár Izraelben ismertette az egyházak kiemelkedő magyarországi támogatási rendszerét, ennek keretében a zsinagóga- és temetőfelújítási projekteket, amelyek a jelenlegi országhatárokat átlépve, a történelmi Magyarország területén zajlanak.

Az élet értelme

Sokak számára elsődleges cél az életben, hogy megtalálják annak értelmét, esszenciáját.

E misztérium megfejtéséhez nyújt segítséget eheti Tóra szakaszunk. A zsidó nép végre megannyi év rabszolgaságot követően végleg elhagyni készül Egyiptomot, mikor a Tóra azt mondja: „Mózes pedig elvitte József csontjait magával.” (2Mózes 13:19.)

Hasonló kifejezéssel élt korábban József is, Egyiptom korábbi alkirálya, amikor azt mondta fivéreinek, hogy „Isten gondol majd rátok és akkor vigyétek föl innen csontjaimat.” (1Mózes 50:25.)

Mi szükség volt kifejezetten a „csontjaimat” kifejezést használnia, miközben a jóval tapintatosabb „földi maradványaimat” szófordulattal is élhetett volna?

Fenti megfogalmazásnak oka van. A Tóra a „csontjaimat” kifejezéssel valamit üzeni szeretne nekünk.

A csontok szó héber megfelelője (ácmut) szorosan kötődik az esszencia kifejezés héber alakjához (ácmiut). A „csontok”, József fizikaiságának, testének adták meg csupán a kereteit. József valódi esszenciáját ezzel szem-

ben a lelke jelentette. A Tóra szavai közt tehát egy fontos üzenet rejlik: amikor Mózes a zsidókkal együtt kivonult Egyiptomból, nemcsak József csontjait vitte magával, hanem az általa képviselt értékeket, lényének esszenciáját is.

A haszid tanítások mondják, hogy a józsefi értékek közül a legfontosabb ama törekvése volt, hogy mindig újabb és újabb zsidókat kapcsoljon vissza Izrael nyájának a kötelékébe, különösen azokat, akik már jó ideje távolra sodródtak. Neve is ezt tükrözi: Jozsef azt jelenti, „hozzáadni”, azaz növelni az együvé tartozók számát.

A mi életünkben a józsefi esszenciát az egymás iránti törődéssel juttathatjuk felszínre, azzal, hogy szeretettel nyújtjuk ki a kezünket a hagyománytól és a zsidó értékektől távolra sodródott testvéreinkért, hogy őket közelebb vonjuk mind magunkhoz, mind a judaizmushoz. Ugyanis a Megváltást csakis így, csakis együtt érhetjük el.

Ez a zsidóság üzenete. Ez az élet értelme.

*Kövacs Jichak rabbinövendék
cikke Tali Loewenthal írása
nyomán*

ZSIDÓK ÉS A POLITIKA

Köves Slomó előadássorozata
keddenként 18 órától az Óbudai zsinagógában

2019. FEBRUÁR 19 – ÁPRILIS 2.

Fékek és ellensúlyok – Az ideális állam nyomában

„Imádkozunk Horthy születésnapján!” (?) – Zsidók és a hatalom

A zsidók dolga az antiszemitizmus elleni küzdelem?

Mitől „zsidó” a „zsidó-keresztény” Európa?

Hogy emlékezzünk zsidó módon a holokausztra?

A zsidó monoteizmus kommunista, nemzetiszocialista és iszlamista ellenpontjai

A zsidó fennmaradás örök titka

Vegyél részt Köves Slomó 7 alkalmas előadássorozatán.
A 7 alkalmas kurzus díja 7000 Ft/ fő

További információ és jelentkezés: posta@zsidok.com | www.zstsz.hu

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga

(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 16.45 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)

Péntek: 13.00 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)

17.00 **A tíz parancsolat elemzése**

(Szabó György előadása);

18.00 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Szombat: 8.45 Hetiszakasz-tanulás, 9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*

16.05 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga

(III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon):

6.30 Reggeli ima

Péntek: 18.00 Tanulás

18.30 *Kábálát Sábát*,

majd *Kidus*

Szombat: 9.15 Hetiszakasz

a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Péntek: 18.00 Tanulás;

Faith Áser rabbi előadása;

19.00 Szombatfogadás, *Kidus*

Szombat:

9.30 Reggeli tanulás

(zsidó misztika)

10.00 Reggeli ima,

majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

Minden zsidó egy gyémánt: hogyan lett egy papból haszid?

A svájci Bázelen születtem. 1947-ben, 15 éves koromban a családom Hollandiába települt át, mert apámat választották meg Hága főrabbijának. Apám Magyarországról menekült zsidók számára nyitott jesivát a városban.

Először akkor fogadott a Rebbe, amikor 1952-ben beiratkoztam a New York-i Központi Lubavicsi Jesivába. Ezen az első találkozáson a Rebbe azt javasolta, hogy a zsidó oktatásban helyezkedjek el. Eredetileg az volt a tervem, hogy a jesiva után egyetemre megyek és villamosmérnöknek tanulok, de a Rebbe biztosított róla, hogy a zsidó oktatás nagyobb örömet okoz majd, hiszen „minden zsidó egy gyémánt”.

Megfogadtam a tanácsát, és 1957-ben az ő küldötteként érkeztem Torontóba, és itt is vagyok a mai napig. Miután jól berendezkedtem Torontóban, a Rebbe buffalói küldötte, Mottel Zajac rabbi meghívott, hogy tartsak egy beszédet a helyi egyetemen tanuló diákoknak. Kiderült azonban, hogy a hallgatóság leginkább nem zsidókból áll, és más vallások képviselői is megszólalnak majd. Emiatt először visszautasítottam a meghívást, ezzel együtt azért felhívtam a Rebbe irodáját, hogy tanácsot kérjek.

Azt a választ kaptam, hogy érdemes a nem zsidó közönségre is jó benyomást gyakorolni, és az adakozás micvájára biztatni őket. A Rebbe azt ajánlta még, hogy mondjam el a híres XVII. századi lengyelországi bölcs, Jom Tov Lipmann rabbi egyik történetét. (A rabbi egyébként az egyik őszám, bár ezt akkor még nem tudtam.)

Így tettem, és elmondtam, hogy mi esett meg Krakkóban

Lipmann rabbi, akit a leghíresebb műve után Toszot Jom Tovnak is ismernek. A történet egy fősvény emberről, a zsigori Joszéléről szól. Bár zsidó volt, a krakkói zsidók nem kedvelték, mert sohasem adakozott. Amikor meghalt, a temető szélén földelték el, ahová a gonoszokat volt szokás temetni. A zsidók

Jom Tov rabbi annyira meghatotta Joszele önzetlensége és szerénysége, hogy úgy rendelkezett, halála után őt is a temető szélére temessék, Joszele mellé.

Miután befejeztem a történetet, mely elnyerte a közönség tetszését, egy fiatal pap odalépett hozzám, és megkért, hogy ismételjem el neki. Először visz-

Lengyelországból. Egy katonatiszthez ment feleségül, aki megígértette vele, hogy nem fedi fel senkinek a múltját. A halála előtt azonban mindent bevallott a fiának. Elmondta, hogy zsidó családból származik, és az enyémhez nagyon hasonló történetet mesélt el az egyik őséről.

„Ez azt jelenti, hogy maga zsidó! Ha pedig zsidó, akkor követnie kell a Tórát és meg kell tartania a parancsolatait!” – mondtam neki.

Nem szólt semmit, és elsiegett. Azt gondoltam, hogy többé nem hallok felőle, de nem így lett.

Évekkel később, amikor a jeruzsálemi Siratófalnál álltam, egy szakállas férfi lépett oda hozzám. „Schochet rabbi, sálom áléchem!” – köszöntött. „Ismerjük egymást?” – kérdeztem. „A régi énemet ismeri. Én vagyok az az ember, akivel Buffalóban beszélt. Miután találkoztunk, sokat gondolkodtam, és úgy döntöttem, hogy visszatérek a gyökereimhez. Ma pedig már breszlávi haszid vagyok!” – felelt.

Ekkor értettem meg, hogy a Rebbe miért biztatott arra, hogy tartsam meg a beszédemet és adjam elő azt a történetet. Azért kellett beszélnem Buffalóban egy nem zsidó közönség előtt, mert közöttük ott ült egy zsidó, akit meg kellett menteni!

Dovid Schochet rabbi

Dovid Schochet rabbi 1957 óta szolgálja a torontói zsidó közösséget. Jelenleg ő a városi rabbinátus elnöke. Az interjú 2012 júniusában készült.

úgy érezték, Joszele nem érdemel jobbat. A temetés után néhány héttel azonban nagy zavar keletkezett a városban. Azok a szegények, akik a hentes és a pék adományaira szorultak, nem kaptak semmit. Ezen felül kimerült az ingyenes hitelre, a menyasszonyok kiházásítására és az orvosi költségekre fenntartott pénzügyi alap is. A csalódott emberek Jom Tov rabbi ajtaján kopogtattak, hogy választ kapjanak a történetekre. A vizsgálat kiderítette, hogy a város minden jótékonyági alapját Joszele finanszírozta. Ő volt az, aki kifizette a hentes és a pék által kiosztott adományt, és ő pénzelte a különböző jótékonyági alapokat is. Azt akarta azonban, hogy tettei titokban maradjanak.

szakoztam: „Már megtettem a magamét. Nem tudnám jobban megfogalmazni, mint az imént”. Ő azonban tovább kérte, ezért meghívtam a szállodai szobámba és még egyszer előadtam a történetet. Észrevettem, hogy nagyon felzaklatta a történet. Miközben hallgatott, fel-alá sétált a szobában, majd megkért, hogy mondjam el harmadjára is. Már aggódni kezdtem, hogy esetleg mentális problémákkal küzd, ezért megkértem, hogy avasson be, mi az oka, hogy ennyire érdekli a történet. Így felelt: „Azt hiszem, Joszele az egyik őszám volt”. „Hogy volna ez lehetséges? Ön pap, ő pedig zsidó volt” – mondtam.

Elmondta, hogy az édesanyja háborús menekültként érkezett

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el: www.youtube.com/alubavicsirebbe

Kóser konyha

Pattogatott kukorica

Párve, tojás- és gluténmentes

1 pohár pattogatni való
kukoricaszem

2 ek. étolaj (nem olívaolaj)

1 kk. só

A kukoricaszemeket egy széles, mély és vastag aljú lábosba tesszük, ráöntjük az olajat, megsózzuk, jól elkeverjük, végül úgy egyengetjük el a lábos alján, hogy egy rétegben terítse be azt. Nagy lángon, lefedve kezdjük a pattogatást, néhány perc múlva hallani fogjuk, amint a szemek kipattogzanak. Figyeljük, mert könnyen megég, ezért időközönként rázogassuk meg a láboszt. Amikor már csak időnként hallunk pukkanást, zárjuk le a gázt, és óvatosan emeljük le a lábos fedelét (ilyenkor gyakran ugrik ki egy-egy szem a lábosból).

A kipattogatott kukoricát ízesíthetjük is: felolvasztott vajjal, sajttal vagy, ha édesen szeretjük, karamellizált cukorral is átforgathatjuk tálalás előtt.

A rabbi válaszol

A szülés után az első út a zsinagógába vezet

Az elmúlt napokban két öröm is érte közösségünket: megszületett a Nógrádi család hetedik, valamint Oberlander Náchmán és Cháni első gyermeke, aki az Oberlander házaspár harmadik unokája. Oberlander Báruch rabbi ennek alkalmából arra a kérdésre ad választ, mi a háttere annak a szokásnak, hogy egy pár héttel a szülés után, amikor az újdonsült anyuka visszanyerte az erejét, az első útja a zsinagógába vezet.

Válasz: Ha az ember életveszélyes helyzetből menekült meg, akkor hálát ad Istennek, az ún. *gojmél bencsolással*, vagyis a *bir-kát hágomél* áldás elmondásával (Zsidó imakönyv 84. oldal). Ilyen veszélyhelyzet a betegségből való felépülés is, amit a szülésre is szoktunk vonatkoztatni (lásd *A rabbi válaszol* 1. kötet 11. és 62. fejezet).

A *gojmél bencsolást* egy *min-jen* előtt kell mondani (Sulchán áruh OC 219:3.), amit egy zsoltár mondatból vezetnek le a bölcsek. Nők általában nem szoktak *gojmélt* mondani az illendőség (*cniut*) miatt, elkerülendő azt, hogy 10 férfi előtt kelljen szerepelniük (Misná brurá 219:3.). Vannak, akik a szülés utáni időszakban kivételt tesznek, és elmondják a *gojmél bencsolást*, hiszen ilyenkor így is, úgy is nagy a nyüzsgés az újdonsült anyuka körül (Minchát Slovo responsum 2. kötet 4:31.). Erre a zsinagógai látogatásra akkor kerül csak sor, ha már eltelt a szülés óta legalább egy hét, és megerősödött

az anyuka. Több szokás is létezik arra, hogy hogyan történik a hálaadás.

Van, ahol a zsinagógában tíz férfi jelenlétében a nő az *ezrát násimban*, a női részen állva mondja el a *gojmél* áldást (RSZ Széder birkát hánehenin 13:3.).

Máshol az a szokás, hogy a feleség jelenlétében felhívják a férjet a Tórához, és amikor elmondja az áldást a Tórára („Áldott az Örökkévaló...!”), a feleségére is gondol, ezt úgy veszik, mintha ő mondta volna a *gojmélt* a felesége nevében (Sááré Efrájim 4:28.).

Megint máshol az anyuka a Tóránál elhangzott *borchu* áldásra válaszolva teljesíti a *gojmél bencsolást* – ilyenkor nem szükséges, hogy a férje mondja az áldást (Ét láledet 8. feje. 35. l.áb.). (Van, ahol a két utolsó szokást összekötik azzal, hogy a férj áldására válaszol a feleség.)

Elterjedt szokás lett mára, hogy az édesanya úgy megy el a zsinagógába, hogy ne csak az áldásmondásra „essen be”, hanem halljon egy *kdusát*, egy *kádist* és a Tóraolvasást is. Azonban a

hangsúly akkor is a *borchu* meghallgatásán van.

Emlékszem fiatalkoromból a pápai közösségben élő szokásra, amiről azt gondolom, hogy a Magyarországon elterjedt szokás lehetett sok helyen. Ebben az esetben nem a nő megy a zsinagógába, hanem egy szombat esti vagy egy hétköznapi *mááriver*ről egy *minjennyi* ember megy el az édesanya otthonába, így ő a saját szobájában hallhatja az esti *borchut*, és arra felelhet.

Az érsekújvári születésű Stern Becálél (1910–1988) bécsi rabbi azt írja (*Böcél háhochmá* 6:78:3.), hogy az ő környékükön csak arra figyeltek, hogy az édesanya első útja a szülés után a zsinagógába vezessen és valamelyik imán vegyen részt. Ez a szokás ahhoz a talmudi mondáshoz kapcsolódik, hogy a frissen szült nőt nem szabad magára hagyni, mintegy „örzésre van szüksége”, de ha már a zsinagógát megjárta, akkor el lehet hagyni ezt a felügyeletet.

A fenti különböző szokásoktól függetlenül a háláchában az szerepel, hogy azon a szombaton, amikor az édesanya elmegy a zsinagógába, fel kell hívni a férjét a Tórához, ezzel helyettesítve a szentélybeli hálaáldozatot (*Mágén Avrahám* 282. feje. végén). A németországi Wormsban az volt a szokás, hogy az édesapa ilyenkor egy bizonyos mennyiségű viaszt snóderolt (felajánlást tesz a közösség javára) a zsinagóga világítása számára (*Minháгим dökáK Vármájzá* 2. kötet 163. old.).

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: Golubovics Martina,
Dénés Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604